

СІЛЬСЬКИЙ ПОРАДНИК

Вісник Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України

ФЕРМЕРИ ТА КООПЕРАТОРИ – ВАЖЛИВІ ПАРТНЕРИ СИСТЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

В Україні йде активно процес становлення системи безоплатної правової допомоги. У селах Стрийського району Національною асоціацією сільськогосподарських дорадчих служб України разом з партнерами реалізується проект «Підвищення спроможності сільськогосподарських дорадчих служб щодо надання правової допомоги сільському населенню». Чи потрібна безоплатна правова допомога сільському населенню? Що треба зробити, щоб вона стала доступною для селян? Про це розмова із координатором проекту Михайлом Вишньовським.

- Пане Михайле, Ви добре знаєте села Стрийщини – ви працювали першим заступником голови Стрийської райдержадміністрації, багато робите зараз як сільськогосподарський дорадник Львівської аграрної дорадчої служби для відродження сіл району. А от чи в рамках проекту «Підвищення спроможності сільськогосподарських дорадчих служб щодо надання правової допомоги сільському населенню» ви для себе відкрили щось нове?

- Кожна зустріч в сільській громаді несе не тільки нову інформацію про життя громади, але й відкриває проблеми саме тієї громади. Мені як дораднику надається можливість донести інформацію про шляхи підвищення ефективності господарки селян і допомогти зробити перший крок до об'єднання навколо вирішення певної проблеми.

З іншого боку, зустрічі в громадах дозволяють систематизувати отримані навички в роботі з сільським населенням й успішно надавати дорадчі послуги.

Такі зустрічі в громадах дозволяють встановлювати зв'язок з місцевими лідерами й надають можливість на практиці запропонувати роботи зміни. Так, для прикладу, в одній із громад після зустрічі в рамках проекту було реалізовано ідею створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, коли спільнота таким шляхом врегулювала питання використання землі в громаді.

Така робота завжди пов'язана з використанням правових норм, тому приходиться бути таким собі параюристом.

- До речі, я не зустрічав такого терміну в українському законодавстві. А от в праві інших країн такий термін є. Наприклад, у Молдові параюристом називають особу, яка користується заслуженим авторитетом в місцевому співтоваристві, має неповну юридичну освіту або повну вищу освіту, не займається адвокатською діяльністю і допущена після проходження спеціального навчання до надання членам спільноти первинної юридичної допомоги за рахунок коштів, призначених для надання юридичної допомоги, що гарантується державою.

- Я знаю багатьох людей, які не мають «профільної» юридичної освіти, але дуже добре орієнтуються в правових питаннях. Після курсу спеціального навчання вони б цілком могли стати отими самими параюристами.

На жаль, в дорадчих службах сьогодні не так багато правників. Тому, особливо корисним було б таке навчання сільськогосподарськими дорадцями, завдання яких доносити інформацію, знання до селян. В тому числі правові.

- У Вас велика практика роботи з селянами, сільськими громадами? З якими правовими проблемами стикаються селяни Стрийщини найчастіше?

Це системні проблеми – користування землею, екологічні. Стрийщина має широку мережу малих річок та значні масиви лісів і турбується про їх збереження та раціональне використання.

Часто громада об'єднується в спільноту, коли має локальний конфлікт з певними бізнес структурами та бачить загрозу екосистемі території.

- Що і кому треба зробити, щоб селяни отримали доступ до правових дорадчих послуг? Чи повинна влада підтримувати таку діяльність? Якщо так, то у якій формі?

Зовсім мало – створити дієві дорадчі служби. Те, що було задекларовано в законі про дорадчу діяльність необхідно виконувати!

Нам, дорадцям, також треба знову сісти за парти і вивчати право, щоб стати отими самими параюристами, якщо це стосується правової допомоги.

І, при цьому однозначно, влада повинна бути замовником та платником за надані правові дорадчі послуги. Так ми зможемо утримати сільських жителів в громадах.

Вимога до високого кваліфікаційного рівня дорадників в їх роботі повинна бути підкріплена фінансовою мотивацією.

Дорадник має шукати мостик між законом і реальною проблемою в житті громади, використовуючи різні інструменти своєї роботи.

- Дорадники, державні службовці з аграрної сфери, до недавня, до нашого проекту, мало знали про систему безоплатної правової допомоги. Фахівці центрів вторинної безоплатної правової допомоги мало знали про дорадництво. Чому так відбувається? Як змінювалася ситуація в процесі реалізації проекту?

- Взагалі-то саме суспільство поки що мало знає про систему безоплатної правової допомоги. Більше знають про дорадництво, але не завжди і не всюди селяни можуть скористатися послугами дорадчих служб.

Чому так відбувається?

Насамперед, тому що «руки недоходили» в наших міністрів, депутатів, адміністрацій, рад до села, до розвитку дорадництва на селі. Але це, так би мовити, глобальна проблема.

На жаль, органи влади мало комунікують між собою; аграрні відомства не знають про те, що органами юстиції створюється система безоплатної правової допомоги, та навпаки – правники не знають про систему дорадництва. У нас налагодилася прекрасна співпраця з Стрийським місцевим центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Ми працювали однією командою також і з Стрийською районною державною адміністрацією. Ми краще пізнали один одного. Ми краще знаємо про можливість один одного. Налагоджена за час реалізації проекту співпраця, має перспективи для розвитку.

В процесі реалізації проекту вже є позитивні зміни, адже в громаду до селян прийшла нова правова послуга. Хоча люди про можливість безоплатної правової допомоги ще мало знають, адже центри безоплатної допомоги у процесі становлення. Інтерес до цієї теми у жителів сіл величезний, адже вони не звикли, як можна почути, «ходити по адвокатах». Шкода, що все це в рамках проекту тільки в декількох громадах Стрийщини.

- Проект, який підготувала Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України разом з партнерами, став переможцем конкурсу «Інтеграція первинної і вторинної безоплатної правової допомоги на рівні територіальних громад», організований Проектом «Доступна та якісна правова допомога в Україні», який впроваджується Канадським бюро міжнародної освіти за підтримки Уряду Канади, та Програмною ініціативою «Права людини та правосуддя» Міжнародного фонду «Відродження». А як знайти українського «донора» для такої діяльності. Ось зараз багато розмов про соціальну відповідальність бізнесу, соціальне партнерство, про участь бізнесу у вирішенні проблем села. Чи може якийсь бізнес долучитися до підтримки системи безоплатної правової допомоги? Як це зробити?

- Практичний досвід буквально останнього року показує, що бізнес також хоче змін і може взяти участь у соціальному партнерстві при вирішенні проблем села. Поки що, здебільшого, вони це бачать в площині економічної самоорганізації селян через кооперативи. Але налагодження системи безоплатної правової допомоги потребує, насамперед, аудиторії слухачів. Тож необхідно використати цей ресурс бізнесу. Як? Наприклад, спільнота у вигляді трудового колективу сільськогосподарського підприємства, що отримує знання на зібраннях такого колективу від фахівців, оплачених підприємством – це добрий внесок бізнесу у поширення правових знань. Можна також долучити спеціалістів бізнесу до волонтерської роботи з юридичних питань в громадах.

- Інша тема - створення об'єднаних територіальних громад. Чи підтримають об'єднані громади утримання, фінансування діяльності таких центрів? Чи зможуть вони це зробити? Чи розуміють вони важливість для життя громад?

- Кожна окрема об'єднана територіальна громада має свої особливості, тому можливі різні сценарії. Можливо, дорадцям та спеціалістам системи безоплатної правової допомоги

необхідно першими проявити ініціативу в започаткуванні співпраці з новоствореними громадами.

З іншого боку, більшість працівників б'єднаних територіальних громад не мають досвіду роботи зі зверненнями сільських жителів. Вони самі ще потребують роз'яснення змісту законів, різних адміністративних процедур. Тому співпраця з центрами правової допомоги, дорадчими службами, дає шанс для них створити більше можливостей для розвитку.

Думаю, що це має бути рух назустріч один одному.

- І, все ж таки, що треба зробити, щоб дорадники стали параюристами?

- Сьогодні дорадник доволі часто є посередником між наукою та сільським господарем, фермером в питаннях технології. Тож пройшовши спеціальну підготовку, дорадник матиме можливість кваліфіковано вирішувати проблеми громади. Факт тренінгової підготовки і сертифікат параюриста не дасть одномоментної довіри відразу. Потрібен час і чесна робота дорадника як параюриста. Важливо в цій роботі заручитись підтримкою партнерських організацій, лідерів громадської думки, при співпраці з центрами правової допомоги. І, звичайно, органів влади. Спрацює синергія - досвід реального життя дорадників та професійна підготовка працівників центрів безоплатної правової допомоги.

- Ми час від часу згадуємо про владу. Якою є позиція місцевої влади щодо донесення правових знань до сільського населення?

- Абсолютно позитивна, конструктивна. Щиро вдячний працівникам відділу агропромислового розвитку Стрийської райдержадміністрації, сільським головам, депутатам, котрі долучались до зустрічей в громадах. Це було справжнє партнерство, адже для працівників органів влади є важливим вміння надати первину правову допомогу селянам.

Мене тішить розуміння наших партнерів про необхідність зруйнувати практику вирішування проблем, а вірніше конфліктів, тільки через суд. Це ж гроші та час тих же селян. Правова безоплатна допомога дозволить скоріше знайти шлях до порозуміння і компромісу.

- Уявімо собі, що ми з Вами знайшли сотню - другу мільйонів гривень. Щоб Ви зробили в першу чергу, щоб безоплатна правова допомога через систему дорадництва стала більш доступною для селян Стрийщини?

- Перш і найголовніше - навчання молоді. Це майбутнє!

Далі - навчання людей, котрі щоденно приймають рішення на низинному рівні (сільські голови, секретарі, землевпорядники, депутати сільської та районної рад). Це також пріоритет. Сільське населення в основній масі ізольоване від державної правової допомоги. А це головні «контактери» із сільським населенням.

І, третє, поширення правових знань серед самих селян. Різними способами. Особливо, через випробуваний у більшості країн світу механізм дорадчих служб. Для становлення системи дорадництва оці мільйони якраз би пригодилися.

- У процесі реалізації проекту дещо несподівано з'явилися у нього нові партнери із Стрийського аграрного коледжу, Центру зайнятості? Яка перспектива у такої співпраці?

- Залучення майбутніх правників зі Стрийського аграрного коледжу – це перспективний напрямок розвитку як безоплатної правової допомоги, так і правового дорадництва. А також викладачі. Спочатку на волонтерських засадах - для надання основ правових знань в сільських громадах.

Зустрічі, організовані у Стрийському центрі зайнятості, зі спеціалістами центру безоплатної правової допомоги та безробітними, а також недавніми учасниками АТО підтвердили доцільність їх проведення. Учасники отримали первину правову допомогу і змогу скористатись в подальшому послугами центру безоплатної правової допомоги.

- Хто у найближчому майбутньому може стати партнером як дорадчих служб так і центрів безоплатної вторинної правової допомоги у справі поширення правової грамотності серед сільського населення?

- Першочергово освітня, громадські організації. Якщо говорити про професійні громадські організації, то це мала б бути обов'язково Асоціація фермерів. Асоціація фермерів – важливий партнер системи безоплатної правової допомоги. А ще кооперативи, кооперативні об'єднання. А ще сільські школи, навчальні заклади – у нас багато аграрних навчальних закладів, де можна було б бодай одну лекцію присвятити темі безоплатної правової допомоги. До цього процесу також повинні бути долучені представники органів місцевого самоврядування та виконавчої влади. На волонтерських засадах необхідно використовувати й ресурс громади - місцевих лідерів, місцевих активістів. Нарешті, місцеві бюджети.

До створення системи поширення правових знань серед сільського населення треба підходити творчо, але, у будь-якому випадку така система має бути, бо це потрібно селянам.

Розмову вів Роман Корінець,
член Спілки аграрних журналістів України